

*Makalenin Türü: Araştırma Makalesi / Research Article

*Geliş Tarihi / First Received: 10.12.2021

*Kabul Tarihi / Accepted: 08.01.2022

*Atıf Bilgisi: Dere, M. E. (2022). "Milas Orta Köyündeki İkiz Kubbeli Türbe ve Mimarisi". Hars Akademi, 5 (1), 202-219.

*Citation: Dere, M. E. (2022). "Twin Domed Tomb and Architecture In Milas Ortaköy". Hars Akademi, 5 (1), 202-219.

MİLAS ORTA KÖYÜNDEKİ İKİZ KUBBELİ TÜRBE VE MİMARİSİ

*Murat Erdal DERE**

Öz

Kadim Türk geleneğinde yaşam sonrası başka bir hayatın varlığına olan inanç sebebiyle mezarlık inşasına önem verilmiştir. Mezarlar, ya oda veya odacıklar şeklinde inşa edilmiş ve mevta ile mevtanın öbür dünyada kullanılacağı at, silah ve lazım olan diğer gereçlerle üzeri toprakla örtülerek tümsekler oluşmuştur. Türklerin Müslüman olmasıyla birlikte bu kadim gelenek devam etmiş ve türbe ismini almıştır. Yahya Kemal'in "biz ölülerimizle bir yaşarız" anlayışı, yani toprağın altındakilerle üstündekilerin barışıklığı kadim geleneğimizin devamı olup, onu mimari dile aktarabilen milletlerden olmuşuz. Bu mimari dil mezarlıktan türbeye ve anıt mezara evrilişinde bir hikayesidir.

Çalışmamızın konusu Türk mimarisinin çeşitli dönemlerinin simgesi olan türbeler hem anı hem de sosyal işlevi olan yapılar olup, benzerine rastlanmayan 'İkiz Kubbeli Türbe'¹ konu edilmiştir. Bu çalışmanın amacı mezar yapılarındaki mekânsal düzenlemeyi anlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mimari, Tasarım, Restorasyon, Türbe, Milas.

TWIN DOMED TOMB AND ARCHITECTURE IN MILAS ORTAKÖY

Abstract

In the ancient Turkish tradition, due to the belief in the existence of another life after life, the construction of a cemetery was given importance. The tombs were built in the form of rooms or chambers, and mounds were formed by covering them with earth with the horse, weapons and other necessary equipment that the deceased will use in the next world. With the conversion of the Turks to Islam, this ancient tradition continued and took the name of the mausoleum. Yahya Kemal's understanding of "we live together with our dead", that is, the reconciliation of what is above and below the ground, is a continuation of our ancient tradition, and we have become one of the nations that can translate it into architectural language. This architectural language is a story in its evolution from cemetery to tomb and mausoleum.

The subject of our study is the tombs, which are the symbols of various periods of Turkish architecture, and the structures that have both a memory and a social function, and the unique "Twin Dome Tomb" is the subject. The aim of this study is to understand the spatial arrangement in tomb structures.

Keywords: Architectural, Design, Restoration, Tomb, Milas.

* Dr. Murat Erdal DERE, Muğla, muraterdaldere@gmail.com ORCID: 0000-0001-6943-127X.

¹ Bu türbeden bizleri haberdar eden Prof. Dr. Yüksel Özden Bey'e teşekkür ederim.

Giriş

Dünya yaşamı sonrası ahiret inancına sahip olan Müslümanlar mezarlıklara ayrı bir özen göstermişlerdir. Özellikle Müslüman milletlerden olan Türkler tarih boyunca zengin anıt mezar geleneğine sahiptir. Günümüzde daha çok türbe olarak tanımladığımız anıt mezarlar “kümbet, makam, meşhed, buk’a, darih, kubbe, ravza”²olarak da adlandırılır. “Kümbetin İslâm dünyasında Türklerin yayılmasıyla birlikte ortaya çıktığı kesindir. Doğu Türkistan’dan Anadolu’ya kadar Türklerin geçtiği her yerde kümbete rastlamak mümkündür.”³ Kümbet veya türbeler toplumun önde gelenleri için inşa edilmiş mezar yapılarıdır. Her ne kadar kümbetler de kubbeli olsalar da kubbelerinin üzeri külahla kapatıldığından kubbe formunu haricen görme imkanına sahip değiliz, ancak Osmanlı’yla birlikte türbelerin çatı formları kubbe formuna evrilerek görünür olmuştur. Kubbe “sözlükte; kavisli, bombeli şey, göbek, yuvarlak dam”⁴ manalarında kullanılmaktadır.

Kubbe mimarisi geniş açıklıklara imkân veren bir özellik olması ve o günün teknik imkanlarının el vermesiyle Osmanlı döneminde özellikle dini yapılarda sık uygulanmıştır. Bu yapılardan türbeler kubbe formlu itibariyle kendi arasında duvar üzeri kubbeli, sütun üzeri kubbeli ve kubbesi çift cidar (hem duvar hem de sütun üzerine) üzerine oturtulmuş, olmak üzere üçe ayırmak mümkündür. Bunlardan selatin cami hazirelerinde bulunan duvar üzeri kubbeli türbelere sultan türbeleri örnek verilebilir. Sütun üzeri kubbeli türbeye de Mimar Sinan’ın türbesi misal gösterilebilir ki, bu türbe çeşitlerine baldaken denir. Kanuni ve II. Selim türbelerinin kubbeleri hem sütunlara hem de duvarlara oturtulmuş olup çift cidarlılara örnek teşkil etmektedir.

1. Türk Kubbe Mimarisi ve Türbe

Yazılı kaynaklara göre Türkler göçebe bir toplum olup tabiat şartlarına uygun bir yaşam sürmüşlerdir. Mevsimlerin değişmesine göre de kondukları yerden başka bir yere göç etmişler, yani konar-göçer bir yaşam biçimi sürdürmüşlerdir.

Tarihte bilinen ilk Türk devleti olan Hunlar, konar-göçer olduklarından ahşap keçe ve deri gibi malzemelerden oluşan taşınabilir çadırlarda yaşamışlar ve bu çadırlara ‘yurt’ demişlerdir. Yurtlar yuvarlak planlı olup, ahşap iskelet üzerine keçe ve deri örtülerle kaplanmıştır. Hunlar göçebe yaşam biçimiyle geliştirdikleri bu çadır sanatını, ölümden sonra da yaşamın olduğuna inandıkları için ‘kurgan’ denilen mezar yapımında da sürdürmüşlerdir. Kurganlar, ağaç tomruklardan oluşturulan oda veya odaların üzerlerine tomruklarla kapatmışlardır. Tomruklarla kapatılan mezarın üzeri çalı ve ağaç dallarıyla bir tabaka oluşturulmuş ve toprakla doldurularak tümsekler meydana

² İsmail Orman (2012). “Türbe”, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 41, s. 464. İstanbul.

³ Sema Doğan (2010). “Kümbet”, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 26, s. 547. İstanbul.

⁴ Selçuk Mülayim (2010). “Türbe”, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 41, s. 464. İstanbul.

getirilmiştir. Bu tümsekler belki de zaman içinde stilize edilerek kümbetlerin ilham kaynağı olmuştur.

Kadim yerleşik toplumlarda insanlar önce mabet inşa etmişler ve onun çevresinde yerleşmişlerdir. Bu yerleşim hem barınmayı hem ticareti hem de mezarlığı içinde barındırır. Mabet-mezarlık ilişkisi yaşayan ve yaşama veda eden ilişki gibidir ki döngüseldir. Yani gelen gider, giden gelene tecrübelerini yani geleneğini bırakır. Böylelikle insanın mekânsal geleneği ve hafızası gelişir. Bu bize yaşam-ölüm ilişkisinin mekâna yansımaları öğretir. Bu bağlamda mabet ne kadar kutsal ise mezarlık ve toplumun önde gidenleri için inşa edilen türbeler de o kadar kutsal hale gelmiştir. Uygurlar yerleşik hayatla, Hunlardan öğrendikleri dairesel mimari formu kullanarak mabetlerini kubbeli otağa benzer bir yapıya dönüştürmüşlerdir. Bu kubbeli yapıların duvar ile kubbe arasındaki bağlantısı, sonradan Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde Türk üçgeni olarak adlandırılan geçiş ögesi ile sağlanmıştır. Bunun yanında zamanla keskin köşe geçişlerini hafifletmek için değişik formlarda başka bir geçiş ögesi olan mukarnası geliştirmişlerdir. Kubbe formunun zamanla gelişmesiyle de kubbeler arası geçişi pandantiflerle sağlanmış ve pandantifin içleri mukarnasların dolgulanmasıyla da buna aslan göğsü denmiştir ki bu da başka bir kubbe geçiş ögesi olmuştur.

Düzlemde daire, üç boyutta ise küre ideal veya mükemmel form olarak kabul edilir. Mimaride ki bu kabul, aynı şekilde siyasi bağlamda da yerini almış, daire dünyevi hükümdarlığı, kürede de tanrısallığın kudretini sembolize etmektedir. Dolayısıyla Türk dünyasının devlet yönetiminde yerini alarak gelenek halini alması (günümüzde devlet daireleri denmesi) ile Hunların kurup-söküp şeklinde uyguladığı, Uygurluların ise yapı şekline büründürdüğü daire ve kubbe formu arasında mutlaka bir ilişki vardır. Hunlarla başlayan ve Uygurlularla birlikte yapı formuna dönüşen kubbeli yapılar, Türk mimarisinin kubbeli yapılar kategorisinde özgün eserlere doğru evrilmiştir.

Türbelerin bazılarının üzeri açık olmakla birlikte; düz dam, kırma çatı, külâh veya kubbe şeklindeki çatı formlarına sahiptir.

2. İkiz Kubbeli Türbe

2.1. Türbenin Konumu

İkiz Kubbeli Türbe, Muğla ili Milas ilçesi Ortaköy'ünde Eski Türbe veya Türbe olarak anılan yerde bulunmaktadır. İkiz Kubbeli Türbe eski Milas-Aydın yolu üzerinde olup, yaklaşık "50 yıl öncesine dek mola veya konaklama yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir."⁵

⁵ Ersel Çağlıtütüncügil, (14-16 Ekim 2017), Türk Türbe Mimarisinde Ender Bir Örnek: Milas Ortaköy'de İkiz Türbe, XIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Araştırmaları Sempozyumu. s. 156.

Resim 1: Uydu Görüntüsü (Tapu Kadastro Gen. Müd. Parsel Sorgulama)⁶

İkiz Kubbeli Türbe⁷ 7,08,54m²lik alana sahiptir. Türbe Milas'ın kuzeyine konumlanmış olup, yaklaşık 15 km mesafededir ve Labranda antik kentin doğusunda, yaklaşık 1,5 km²lik kuş uçuşu mesafededir. Türbe orman içinde engebeli bir arazi üzerine kurulmuştur. Türbenin bulunduğu Ortaköy'e ulaşım ana yol güzergahı dışında kalması ve topoğrafik yapı nedenleriyle oldukça zordur.

2.2. Kaynaklarda Türbenin Tarihi

Günümüzde 'İkiz Kubbeli Türbe' veya 'İkiz Türbe' olarak anılan yapı, “*halk arasında Pir Ahmet Çelebi, Pir Abdurrahman Çelebi ve Seyit Ahmet Türbesi*”⁸ gibi değişik isimlerle de anılmaktadır. Türbenin bulunduğu köyün adı Orta Köy iken kaynaklarda geçen adı “*Türbe Köy*”⁹ olup, Eski Türbe Köy olarak bilinmektedir.

Türbe, köyde bir kompleks şeklinde inşa edilen yapılar topluluğundan günümüze ulaşabilmiş en önemli yapısıdır. Türbe dışında köyde cami, hamam, değirmen ve birkaç küçük mekândan oluşan yapı grupları bize daha evvel burada tekke veya zaviyenin mevcudiyetini mekânsal bağlamda göstermektedir. Menteşe bölgesindeki zaviye ve tekkelere bahsedilen kaynaklarda bu yapı bütününe dair bilgiler mevcuttur. Bunlardan biri, “*Pir Ahmed Çelebi bin Paşa Efendi Zaviyesi, Mürmeddari dağı, Milas*”¹⁰ olarak geçmektedir. Diğer bir kaynaktaki; “*malzeme kullanımı, kasnağa*

⁶<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.409098424408064/27.838253080844883>

⁷ Tapu; Milas ilçesi, Ortaköy Mahallesi, Eski Türbe Mevkiinin, 239 ada, 14 parsel üzerinde kayıtlıdır.

⁸ Hafız Kadri (1332 [1913]). “Menteşe’de Menteşelilerden Sonraki Asar”, Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası, C. 29, İstanbul, s. 313-315.

⁹ Ersel Çağlıtütüncügil (14-16 Ekim 2017). “Türk Türbe Mimarisinde Ender Bir Örnek: Milas Ortaköy’de İkiz Türbe”, XIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Araştırmaları Sempozyumu, s. 156.

¹⁰ Mehmet Akif Erdoğan (8-10 Nisan 1999). Onaltıncı Yüzyıl Sonlarına Kadar Menteşe Sancağında Mevcut Vakıf Eserlere Genel Bir Bakış, Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu, s. 126.

oturtulan kubbe örtüsü ve sekizgen plan düzenlemesi ile Menteşe Beyliği dönemi yapısı"¹¹ olduğu yapım tekniği bağlamında açıklanmıştır. Başka bir kaynakta ise; "Pir Ahmed Çelebi bin Paşa Efendi Meramdarı dağına bir zaviye inşa etmiştir. Zaviyenin yıllık geliri 1.100 akçedir. XVI. Yüzyıldaki tahrirlerde Ahmed Çelebi'nin hayatta olduğu yazılmıştır. Zaviyenin değirmenlerden 800 akçe ve bahçeden 300 akçe geliri kaydedilmiştir. 1530 yılı icmalinde zaviye görevlilerinin ücretlerinin dağılımında mütevellî ve nazır için günlük 1,5 akçe ayrılmıştır. Yalnız zaviye yakınında yaylak ve kışlağın tanımından yazın kullanılan yere yaylak kışın kullanılabileceği da kışlak denildiği anlaşılmaktadır. Metinde yaylak ve kışlağın aralarında mesafe olmadığı gibi bir anlam ortaya çıkmaktadır"¹² şeklindeki bilgiler daha tafsilatlı verilmektedir.

Resim 2¹³: Uydu Resmi¹⁴

Son kaynakta buradaki yapı kompleksinin inşa tarihi, banisi ve yapı bütününe dair bilgilere ulaşmaktayız. Buna göre türbeler, mescit, hamam ve kesin olmamakla birlikte zaviyeden meydana geldiği kanaatini taşımaktayız. Ancak kaynaklarda geçen değirmenin varlığı tespit edilememiştir.

¹¹ Osman Kunduracı (2007). Muğla-Yatağan Çevresindeki Türk Devri Mimarisi ve El Sanatları, s. 45.

¹² Ahmet Yiğit (2009). XVI. Yüzyıl Menteşe Livası Vakıfları, 338 Numaralı Mufassal Evkaf Defteri H.970/M.1562. Ankara: Barış Platin Kitapevi, s. 65-66.

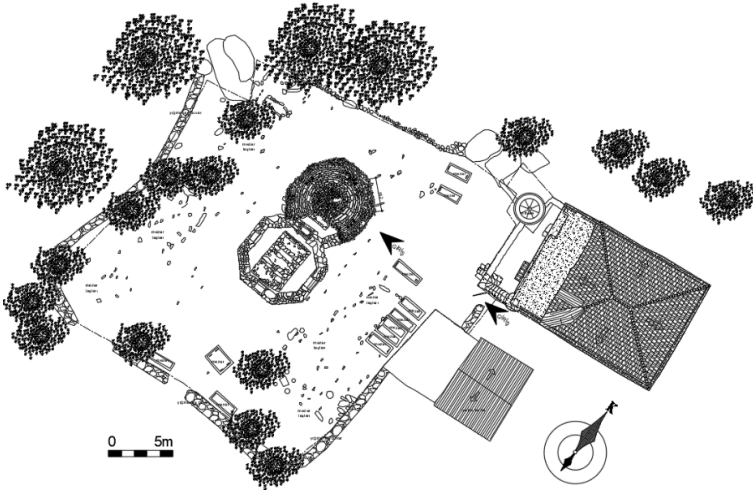
¹³ 1. İkiz Kubbeli Türbe, 2. Mescit, 3. Hamam, 4. Zaviye (olması muhtemel).

¹⁴ <https://parsel sorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.409098424408064/27.838253080844883>

2. 3. Restorasyon Öncesi Mevcut Durum

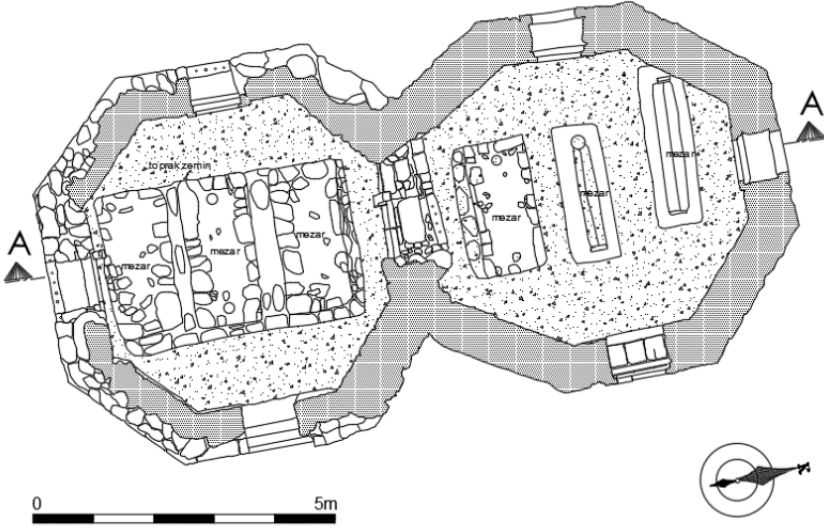

Resim 3: İkiz Kubbeli Türbe

Şekil 1: Vaziyet Planı

Söz konusu bu iki türbeden ancak biri kubbesi sağlam bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Ayakta kalmış türbenin güney duvarıyla kubbenin iki türbenin birleştiği arada çıkan menengiç ağacının yıkılması ile zarar görmüştür. Güneydeki mekânın kubbesi yıkılmış, beden duvarları yer yer 1,00 m ila 2,00 m yüksekliğinde ancak günümüze gelebilmiştir.

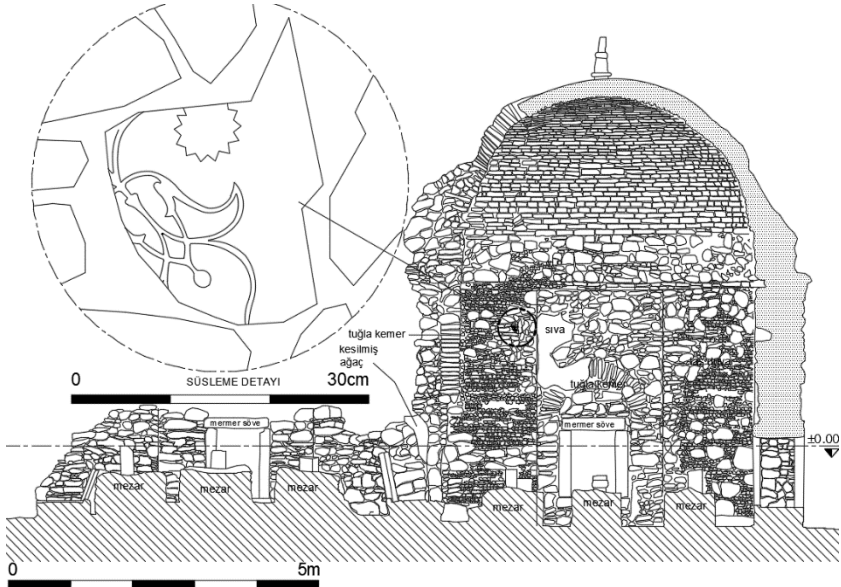
Şekil 2: İkiz Kubbeli Türbe Rölöve Planı

İkiz Türbenin ayakta kalan kuzeydeki mekânın üzerine kubbe oturtulmuştur. Bu kısmın sekizgen formdaki beden duvarları; kaba yonu taş ve araları kırık tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Kapı, pencere açıklıklarında (söve, atkı ve eşik) mermer kullanılmıştır. Ayaktaki türbenin kubbesi sekizgen formdaki beden duvarı üzerine yalancı kasağa oturtulmuş olup, malzemesi tuğladandır. Beden duvarının üst kısmı Milas yöresinde sık rastlanan, iki sıra birbirine ters oturtulmuş ve dışarıya taşan tuğlalarla çevrili kerpiç saçak ile dolaşmıştır.

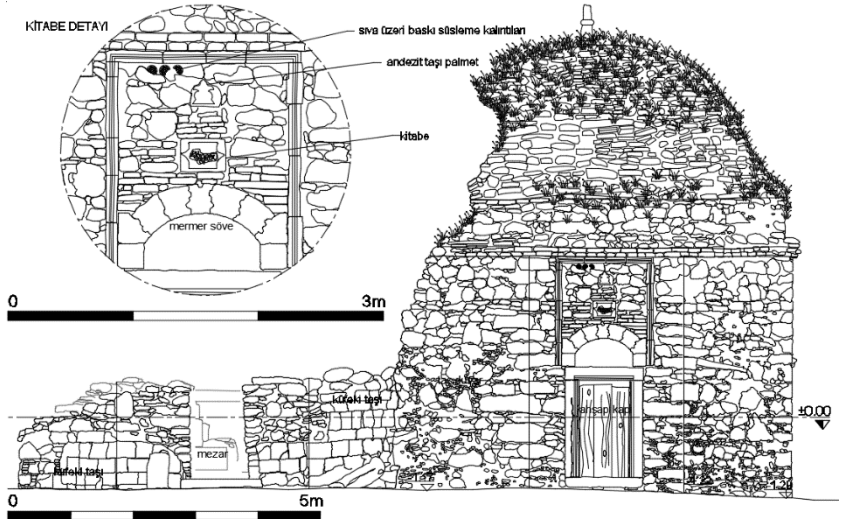
Resim 4: İkiz Kubbeli Türbe

Sekizgen gövde de birer sıra atlanmış kapı ve pencere açıklıkları mevcuttur. Bu açıklıklar beden duvarına ortalamış şekilde düzenlenmiştir. Bu açıklıklar yönlere göre; doğusunda giriş kapısı, kuzey ve batısında birer pencere ve birbirlerine kemerle bitiştiği yerde de bir pencere mevcuttur. Tüm pencerelerin düzenleri ve boyutları benzerdir. Bu pencerelerin sivri kemerli alınlıkları tuğladan, kenarlarında ki söve ve atkılar mermerden inşa edilmişlerdir.

Şekil 3: Kesit A-A, Rölöve

Türbenin doğusunda girişini sağlayan kapı açıklığı tıpkı pencerelerde olduğu gibi mermer malzemeden inşa edilmiş olup, dikdörtgen forma haizdir.

Şekil 4: Türbe Girişi Doğu Cephesi (daire içinde kaide detayı).

Girişin üstünde yer alan alınlık kemerinin iki yanından ve yukarıya doğru devam eden dikdörtgen bir profil mermer silme çerçeve mevcuttur. Bu dikdörtgen çerçeve içinde ve mermer kemer üzerinde inşa kitabesi (Resim 7) vardır. Kitabenin üzerinde andezit taş malzemedan palmet kabartması (Resim 5) yerleştirilmiştir. Söz konusu dikdörtgen mermer çerçeve kısmın hemen altında sıva üzeri kabartma olarak yapılmış ve kısmen tahrip olmuş daire formunda çiçek desenli motifler (Resim 6) görülmektedir.

Resim 5: Türbe giriş kapısı üzerindeki çerçeve içinde Palmet kabartması

Resim 6: Türbe giriş kapısı üzeri dikdörtgen çerçeve içinde kalan motifler

Resim 7: Türbenin Kitabesi

Eserin ayakta kalan kısmın giriş açıklığı üzerindeki kitabesi, tek parça dikdörtgen formlu mermer pano içine işlenmiş ve aşağıdaki şekliyle tercüme edilmiştir;

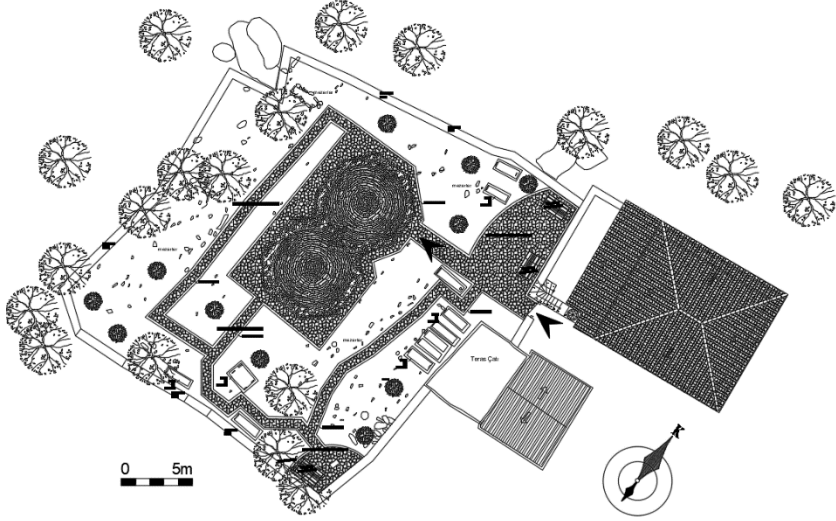
Bu binanın tarihi

Sene 102 (? [2 veya 3])5 (M. 1616-1626)

Kitabe de görüldüğü gibi sadece tarih verilmekte olup, eserin banisi veya eseri vücuda getiren sanatçı belirtilmemiştir. Kitabenin bazı harfleri ile rakamlarının tahrip olduğu görülmektedir. Tahrip olan kısımda onlar basamağındaki rakam olup bu rakamın iki veya üç olma olasılığı vardır. Bundan dolayı türbenin inşa tarihini 10 yıllık bir zaman dilimi içine yerleştirebiliyoruz.

Türbe iç duvarlıklarının yalancı kasnak hizasında kare formlu iki sıra delikler mevcuttur. Bu delikler, ahşap hatılların mevcudiyetine işaretir. Türbe içindeki altı adet çerçeve mezarlar olup kitabeleri yoktur.

2.4. İkiz Kubbeli Türbenin Restorasyonu

Şekil 5: Restorasyon Vaziyet Planı

İkiz Kubbeli Türbenin¹⁵ iki binasının da inşası aynı yıllar olmasa da aynı dönemlere tekabül etmesi, ayakta olan mevcut türbedeki mekânsal kurgu ve yapım tekniği yıkılan kısım için veri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan restitüsyon projesi ve restitüsyon projesinde elde edilen verilerinden hareket edilerek restorasyon projesi hazırlanmıştır.¹⁶

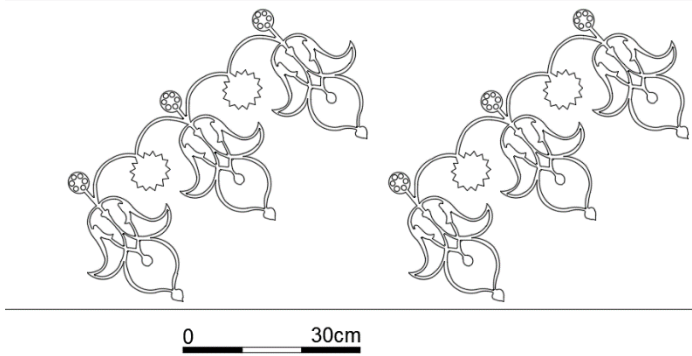
İkiz Kubbeli Türbe hazire içinde yer aldığından öncelikle mezarlara mümkün olduğunca az zarar verilmesi için tanımlanan yürüyüş yolları tasarlanmıştır. İkiz Kubbeli Türbe ve haziresinde yürüyüş yolları yanında huşu içinde etrafı izlemek amacıyla hazirenin güneydoğu ve kuzeydoğu köşelere oturma alanları tasarlanmıştır.

Yapı restorasyonunda kubbesi olan kısmın beden duvarları raspa edildikten sonra yapısal kılcal çatlaklar enjeksiyon yöntemiyle güçlendirilmiş, kubbede oluşan bitkilenme temizlenmiş ve kubbenin yıkılmış kısımları onarılarak tamamlanmıştır. Yine ayakta olan türbenin pencere açıklıklarında mevcut demir parmaklıklar, kubbesi yıkılan

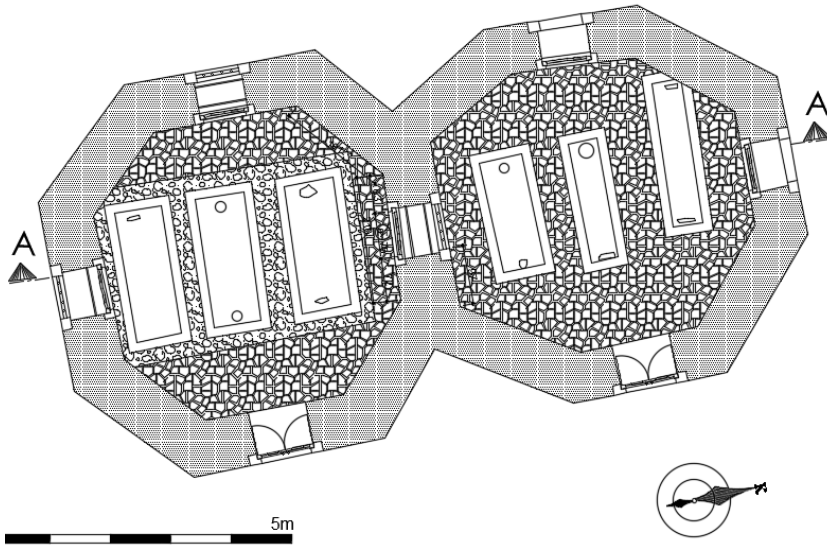
¹⁵ Mülkiyeti hazineye ait olan İkiz Kubbeli Türbe İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 26.02.1992 gün ve 2501 sayılı kararı ile tescillenmiştir.

¹⁶ İkiz Kubbeli Türbe için hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 20.12.2012 tarih ve 1239 sayı ile onaylanmıştır. Onaylanan projeler doğrultusunda Muğla İl Özel İdaresi, İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü tarafından 30.05.2013 tarih, 2455633 onay kodu ve 21/089 Ruhsat numarası ile Yapı Ruhsatı tanzim edilmiştir. Restorasyon aşamasında ortaya çıkan veriler doğrultusunda hazırlanan restorasyon tadilat projesi Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 04.11.2013 tarih ve 2540 sayı onaylanmıştır.

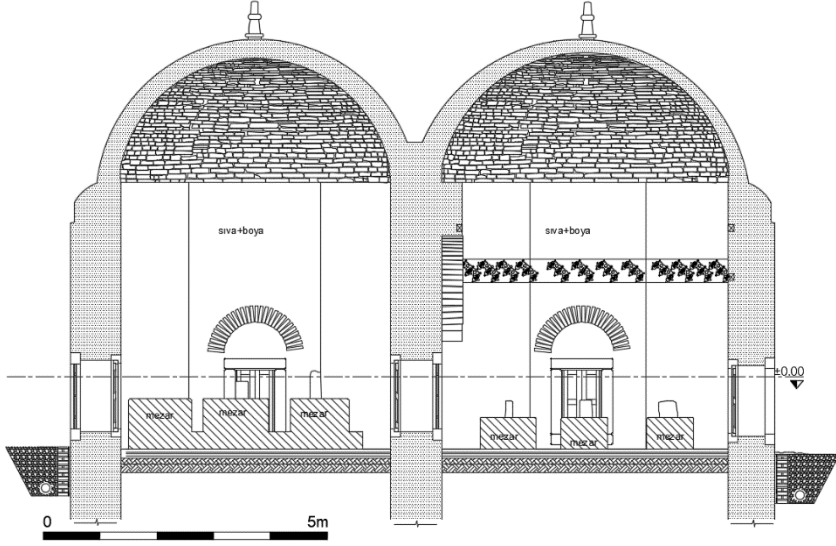
kısımda da uygulanmıştır. Fakat gerek kurul tarafından onaylanan proje ve gerekse raporlarda kasnak kısmındaki bütün cepheyi dolanan palmet motifi alçı üzerine kabartma şeklinde motifler uygulanmamıştır (Şekil: 6 ve 8).

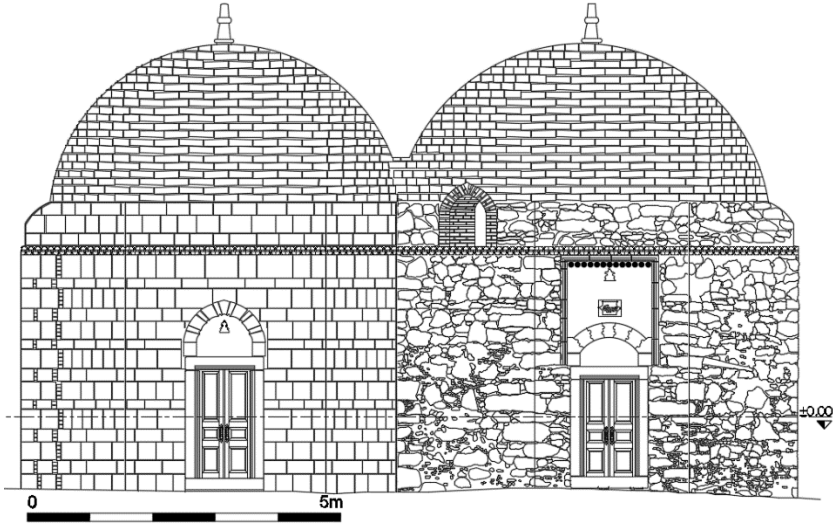
Şekil 6: Kesit A-A'daki Kasnak içinde olması gereken motifler

Şekil 7: İkiz Kubbeli Türbe Restorasyon Planı

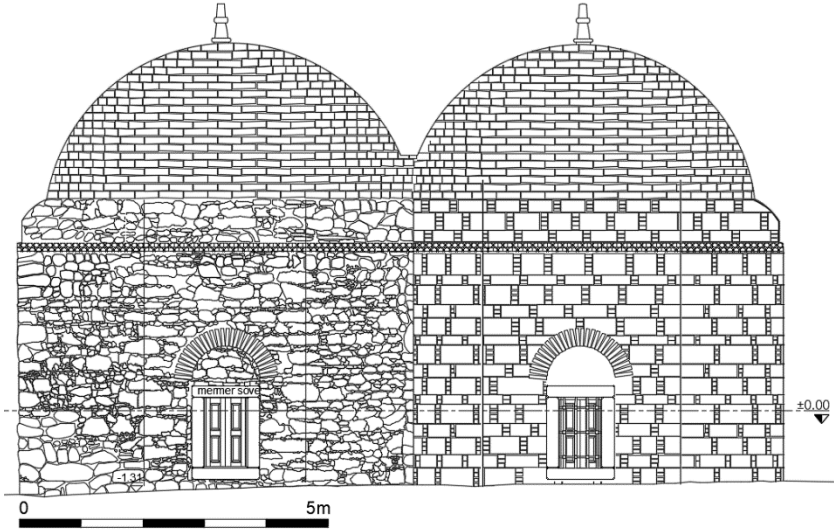
Şekil 8: Kesit A-A, kasnaktaki restorasyonda uygulanmayan motifler

Şekil 9: Doğu Cephesi

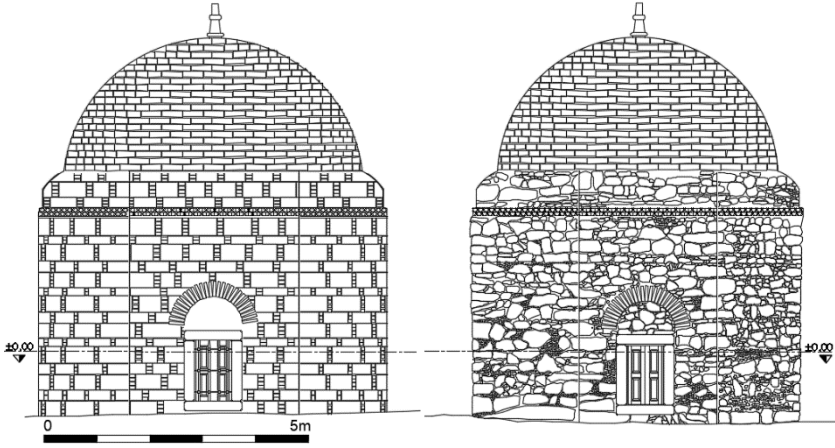
Resim 8: Doğu Cephesi

Şekil 10: Batı Cephesi

Resim 9: Batı Cephesi

Şekil 11: (sol) Güney Cephesi [önceden kubbesi yıkılmış olan], (sağ) Kuzey Cephesi

Resim 10: Güneybatı Cephesi

Sonuç

Tescilli tarihi yapılar için restorasyona esas hazırlanan ve kurumların görüşüne sunulan mimari projeler ve raporlar; yapıya ait restorasyon sürecinde izlenecek yolları, kullanılacak yöntemleri ve kaynakları açıklamak için düzenlenir. Bu hazırlıkların amacı tarihi eserlerin özgün işlev ve başlangıç tasarımına zıt olmayan amaçla korunması; malzeme, detay ve yapısal bütünlüğünün sağlanması ve işlevsel-yapısal sürdürülebilirliğinin oluşturulmasıyla gelecek nesillere aktarılması için yapılır. Burada en önemli amaç, yapının özgün kimliğinden uzaklaştırılmadan yüklenen, aslına veya zamanın ruhuna uygun, asıl işlevine ters olmayan fonksiyonu ile koruma ve kullanma dengesinin sağlanmasıyla restorasyonu sağlıklı bir şekilde tamamlamaktır. İkiz Kubbeli Türbe veya İkiz Türbe'nin yukarıda izah edilen ilkeler doğrultusunda projeleri hazırlanmış ve ilgili Kurullar tarafından onaylanmıştır.

İkiz Kubbeli Türbenin en önemli özelliği ise, Türk Sanatında benzerine pek rastlanmamasıdır. Bununla birlikte bitişik iki mekândan oluşan mezar anıtı uygulaması İznik'teki Hayrüddin Paşa Türbesi'nde (XV. yy. başları)¹⁷ ve Bergama Tekkedere Köyü Sarı Dede Türbesi (XVII. yy. başları)¹⁸ gibi örnekler karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu örneklerin mekân kurguları, Milas örneğinden farklı olarak kare planlıdır. Ayrıca Milas İkiz Kubbeli Türbe, Türk mimarisi türbe yapılarının genel özelliklerini taşımakla

¹⁷ Ekrem Hakkı Ayverdi (1966). İstanbul Mi'mârî Çağının Menşei Osmanlı Mimârisinin İlk Devri: 630-805 (1230-1402), İstanbul, s. 332-335.

¹⁸ Şakir Çakmak (2017). Bergama, Tekkedere Köyü Sarı Dede Türbesi, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 9, s. 74.

birlikte, birbirine bitişik şekilde inşa edilmiş olması açısından hem mühim hem de eşsiz bir örnektir. Bu bağlamda beden duvarları ve kubbesi yıkık türbe kısmı mevcut kubbesi ile ayakta olan türbeden esinlenerek restorasyonu yukarıda izah edilen yöntemle tamamlanmıştır. Böylelikle türbe yapılarının kadim mekânsal kurgusu gelecek kuşaklara aktararak toplumsal hafızasının korunması sağlanmıştır.

Kaynakça

- Ayverdi, Ekrem Hakkı (1966). *İstanbul Mi'mârî Çağının Menşei Osmanlı Mimârisinin İlk Devri: 630-805 (1230-1402)*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, s. 332-335.
- Çağlıtütüncügil, E. (2017, 14-16 Ekim). "Türk Türbe Mimarisinde Ender Bir Örnek: Milas Ortaköy'de İkiz Türbe", *XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Araştırmaları Sempozyumu*. (Ed. Kadir Pektaş vd.), s. 155-163. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü.
- Çakmak, Ş. (2017). "Bergama, Tekkedere Köyü Sarı Dede Türbesi", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 9, s. 69-84.
- Doğan, S. (2002). "Kümbet". TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 26, s. 547-550. İstanbul.
- Erdoğan, M. A. (1999, 8-10 Nisan). "Onaltıncı Yüzyıl Sonlarına Kadar Menteşe Sancağında Mevcut Vakıf Eserlere Genel Bir Bakış", *Uluslararası Osmanlı Tarihi Sempozyumu*, s. 117-140. İzmir: Türk Ocakları İzmir Şubesi.
- Hafız Kadri (1332 [1913]). "Menteşe'de Menteşelilerden Sonraki Asar", *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*, C. 29, s. 313-315, İstanbul.
- <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/37.409098424408064/27.838253080844883>, [Erişim Tarihi: 04.12.2021].
- Kunduracı, O. (2007). *Muğla-Yatağan Çevresindeki Türk Devri Mimarisi ve El Sanatları*. Muğla: Muğla Valiliği Kültür Yayını, s. 45-46.
- Mülayim, S. (2002). "Kubbe", TDV İslam Ansiklopedisi. Cilt: 26, s. 300-303. İstanbul.
- Orman, İ. (2012). "Türbe", TDV İslam Ansiklopedisi. Cilt: 41, s. 464-466. İstanbul.
- Yiğit, A. (2009). *XVI. Yüzyıl Menteşe Livası Vakıfları, 338 Numaralı Mufassal Evkaf Defteri H.970/M.1562*. Ankara: Barış Platin Kitapevi, s. 65-66.